

ir Šakių (AR 1428) piliakalniai bei spėjama Gulbiniškių, Brusbaro akmens amžiaus gyvenvietė (AR 334, Marijampolės r.) nebus įrašyti. Kitais metais numatoma žvalgyti ir atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus naujai surastuose archeologiniuose objektuose – spėjamuose Ožkabalių, vadinamo Geležinkalnių, ir Virbalio miesto laukų kapinyuose.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY IN THE MARIJAMPOLĖ AND VILKAVIŠKIS DISTRICTS

During the archaeological survey the Ožkabaliai cemetery, a so-called Geležinkalnis, and the Virbalis Miesto Laukų cemetery were discovered. In the investigated hill-forts of Ragaišiai, Aspertavas and Šakiai no finds or cultural layers of archaeological value were found.

SKLIAUSČIŲ ARCHEOLOGINIŲ VIETŲ ŽVALGOMIEJI TYRIMAI

Renaldas AUGUSTINAVIČIUS, Bronius DAKANIS, Algimantas MERKEVIČIUS

2001 m., vadovaujantis VPK 2001 01 21 sprendimu Nr. 67 „Dėl pagrindinių apskaitos darbų užbaigimo“ bei KPC 2001 m. Archeologinių vietų apskaitos, tyrimų ir inventorizacijos programomis, buvo atlikti spėjamų Skliausčių kaimo (Vilkaviškio r.) archeologinių vietų žvalgomieji archeologiniai tyrimai bei jų žvalgymas.

2000 m. spalio mėnesį VU archeologai (A. Merkevičius, V. Šimėnas), remdamiesi Sūdavos mokyklos muziejuje saugomais radiniais, Skliausčių kaime lokalizavo spėjamą kapinyną, senovės gyvenvietę ir dvarvietę. Čia, prie spėjamo kapinyno, buvo aptiktos dvi geležinės grandys (žąslų ?), griūvančiame šlaite – žmogaus kaulų fragmentų bei apie 1 km į PR nuo jo – žiestų puodų šukių (spėjama dvarvietė). Tais pačiais metais VU archeologijos bakalaurė Eglė Montvilaitė KPC darbuotojams perdavė titnaginį radinį (vidurinės skeltės dalį su dešiniojoje kraštinėje esančia utilizacija), rastą tame pačiame kaime, arimuose, netoli spėjamos dvarvietės.

2001 m. žvalgomųjų archeologijos tyrimų metu aplankius jau minėtą Sūdavos mokyklos muziejų (vad. R. Naujokaitienė) nustatyta, kad čia iš Skliausčių kaimo saugomi trys akmeniniai kirviai su skylė kotui, du ruošiniai akmeniniams kapliams (?), sukamų girnų viršutinis akmuo, žiestų puodų šukės bei įmovinis ietigalis, rastas Andriaus Bujausko Žinių kaime, prie vandentiekio bokšto. Visa ši medžiaga, išskyrus minėtą ietigalį, surinkta maždaug per 30 metų vietoje, esančioje apie 50–60 m į Š nuo Skliausčių kaimo augančių 3 senų ažuolų (spėjamos dvarvietės) ir 12–15 m į P nuo Šešupės pakrante einančio lauko keliuko. Atsižvelgiant į radinių radimo aplinkybes, nuspręsta pirmiausia atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus spėjamoje dvarvietėje bei spėjamame kapinyne, o žvalgant šių objektų aplinką, ieškoti ir spėjamos senovės gyvenvietės pėdsakų.

Spėjama Skliausčių dvarvietė yra 1,3 km į Š–ŠR nuo Starkų mokyklos, 1 km į PR

nuo spėjamo Skliausčių kapinyno ir 0,1 km į P–PV nuo Šešupės kairiojo kranto. Dvarvietėje ištirtas 10 m² plotas. Tirtoje 2x5 m dydžio perkasoje, žemiau armens, 35–45 cm gylyje, buvo aptikta titnago konkretija, 2 nuoskalos, lipdyto puodo šukė grublėtu paviršiumi bei vėlyvos žiestų puodų šukės su koklių ir plytų fragmentais. Be to, perkastos PR kampe, 50 cm gylyje, 0,5x1 m plote atsidendę vėlyvo pastato pamato kampas iš plūkto molio. Pamato plotis buvęs apie 35–40 cm. Plūkto molio statinio fragmentų šiame sluoksnyje buvo ir daugiau – vienas 5 cm storio ir 20 cm pločio gabalas aptiktas perkastos viduryje, net 70 cm gylyje. Po kultūriniu sluoksniu, kuris melioracijos metu buvo permaišytas, 60–70 cm gylyje buvo įžemis – natūralus rusvas smėlis. 2001 m. tyrimais nustatyta, jog dvaras (jam priskiriama žiesta keramika, plūkto molio sluoksniai bei aptiktas kitas buitinis ir statybinis inventorių) XVII a. pabaigoje kūrėsi akmens ir ankstyvojo geležies amžių gyvenviečių (titnago dirbiniai ir lipdytos puodų šukės grublėtu paviršiumi) vietoje ir gyvavo iki mūsų dienų. Radiniai perduoti saugoti į LNM.

Spėjamas Skliausčių kapinynas yra maždaug 1,4 km į R nuo kelio, vedančio nuo Bobių kaimo link Šešupės, 1 km į ŠV nuo tyrinėtos dvarvietės ir 0,2 km į PV nuo Šešupės kairiojo kranto, netaisyklingo keturkampio formos, 1–2,5 m aukščio kalvelėje. Jos pakraščiais pastebimos pylimėlio žymės. PR apie 1,5 m aukščio kalvelės šlaite kasamas smėlis, todėl jis griūva. Toliau į PR nuo kalvelės, buvusiam lygiame lauke yra karjeras, kuriame dar neseniai kastas smėlis. 2001 m. VU archeologams žvalgant šią vietovę, prie kal-

velės ir rasti minėti radiniai – geležiniai dirbiniai panašūs į žašlų grandį ir narelį bei žmogaus kaulų fragmentai. Todėl spėta, kad čia yra kapinynas. Be to, dar prieš tyrinėjimus kalvelę žvalgęs KPC PR griūvančiame šlaite aptiko žmonių kaulų. Sprendžiant pagal kalvelės formą ir rastus kaulus, manoma, kad čia buvo įrengtos ir senosios Skliausčių kaimo kapinės. Ekspedicijos metu griūvančio PR šlaito viršuje ir pačiame šlaite ištirtas 12,5 m² plotas. Tirta ploto PR–PV dalyse, 84–98 cm gylyje aptiktas žmogaus kapas. Mirusysis buvo palaidotas ant nugaros, ištiestomis ir suglaustomis kojomis, ant juosmens sudėtomis rankomis, veidu į priekį (kiek pasvirusiu į PV), galva į ŠV (300°). Kojų pėdų sritis buvo jau suardyta kasant smėlį. Dešinėje pusėje, juosmens srityje, šalia dilbio kaulų gulėjo geležinė saktis, o apie 1 cm virš kairiojo peties kaulų – nenustatyto mineralo gabalėlis. Mirusysis laidotas keturkampėje, 90 cm pločio ir maždaug 1,8–1,9 m ilgio, su apvalintais galais duobėje (PR jos galas nukastas). Į ŠV nuo šios kapo duobės aptiktas ir kitos tokios pat krypties kapo duobės PR galas. Dar dviejų analogiškų duobių kontūrai rasti ir tirta ploto Š–ŠR pakraštyje. Tirtame plote, po 10–20 cm armeniu atsidendę iki 20 cm storio juosvos spalvos smėlio sluoksnis, kuriame aptikta lipdytos ir žiestos keramikos. Spėjama, jog tai I tūkst. pirmosios pusės senovės gyvenvietės ir vėlyvos sodybvietės kultūrinis sluoksnis. Po juo buvo įžemis – natūralus šviesios spalvos smėlis, kurį kartu su aukščiau esančiu senovės gyvenvietės kultūriniu sluoksniu kirto vėlesnių kapų duobės. Tyrimai parodė, jog spėtas kapinynas yra XVIII–XIX a. senosios kaimo kapinės,

kurios įrengtos I tūkst. senovės gyvenvietės ir vėlyvos sodybvietės vietoje.

Žvalgant spėjamos Skliausčių dvarvietės teritoriją, apie 100 m į PV nuo dvarvietės, esančios raguvos R krante, aptikta Skliausčių akmens amžiaus radimvietė I. Joje, apie 100x100 m dydžio plote nuo paviršiaus surinkta daugiau nei 150 titnago radinių vienetų. Iš surinktos medžiagos, pagal patiną ir ruošinių tipus, galime išskirti du chronologinius kompleksus: ankstyvąjį – vidurinį neolitą bei ankstyvąjį žalvario amžių. Iš dirbinių reikėtų paminėti vienašmenius galinius gremžtukus iš nuoskalų, įvairių tipų nuoskalinius grandukus ir kt. Čia rasta ir lipdytos keramikos, bet tik kelios šukės yra su brūkšniavimo žymėmis, o likusios – grublėtu paviršiumi. Radiniai perduoti LNM. Šią archeologinę vietą siūlome įrašyti į Lietuvos Respublikos nekilnojamo kultūros vertybių registrą. Ji datuojama akmens, ankstyvojo žalvario bei geležies amžiais. Į PV ir V nuo Skliausčių akmens amžiaus radimvietės I buvo aptiktos dar kelios akmens bei ankstyvojo žalvario amžiaus radimvietės. Apie 200 m į V nuo Skliausčių radimvietės I, minėtos raguvos viduryje, aptikta Skliausčių akmens amžiaus radimvietė III, kurioje rasti keli lešio pjūvio titnaginių kirvelių fragmentai. Be dirbinių, tik su titnago skalda, buvo Skliausčių akmens amžiaus radimvietė II, esanti apie 250 m į P nuo Skliausčių radimvietės III.

Raguvos V krante (apie 0,5 km į V nuo Skliausčių radimvietės I), skirtingose vietose rasta po kelis titnago skaldos vienetus (viena nuoskala baltai patinuota bei su dvigališkumo požymiais). Pastarosios radimvietės pavadintos Skliausčių akmens amžiaus radimvietėmis IV ir V. Visi titnago ir lipdytos keramikos radiniai (per 400 vnt.) buvo perduoti LNM.

Vykdamas spėjamų Skliausčių kaimo archeologinių vietų žvalgomojus archeologinius tyrimus, daug padėjo Vilkaviškio r. savivaldybė bei Sūdavos mokyklos mokytoja R. Naujokaitienė. Kadangi spėjamoms senovės gyvenvietėms gresia sunykimas dėl vykdomo intensyvaus arimo, minėtų radimviečių tyrimus vertėtų pratęsti ir kitamet.

SURVEY OF ARCHAEOLOGICAL SITES IN THE SKLIAUSČIAI VILLAGE

In the Skliausčiai village (Vilkaviškis district), there was investigated the Skliausčiai manor site and the Skliausčiai cemetery, as well as the Stone Age find sites localized. During investigations it was established that the manor site of the end of the 15th century and the Skliausčiai cemetery which was situated in the site of a settlement belonging to the 1st millennium should be protected. It was established that there are five Stone Age find sites in Skliausčiai.